

Sådan

arbejder vi

didaktisk

på Byens

Skole

Foråret 2011

Indhold

Præsentation	3
Didaktisk kompendium	4
Kapitel 1 • Fælles sprog og trinspecifikke skabeloner	5
▪ Forskellige beskrivelsesniveauer	5
▪ Fagbeskrivelse	5
~ Eksempel fra engelsk	
~ Eksempel fra dansk på MT	
▪ Trinbeskrivelse	8
~ Eksempel fra kristendomskundskab	
▪ Graduering af trinmålene	10
~ Eksempel fra kristendomskundskab efter 3. klasse	
~ Eksempel fra engelskforløb, 4. klasse	
Kapitel 2 • Funktionel tværfaglighed på Byens Skole	15
▪ Puljebeskrivelser	15
▪ Tværfaglig undervisning i overbygningen	16
~ Eksempel på funktionel tværfaglighed, OB	
Kapitel 3 • Udarbejdelse af årsplaner på Byens Skole	18
▪ Progression	18
~ Eksempel med middelalderen	
▪ Fra læreplan til årsplan til endelig undervisnings-periodeplan	20
▪ Den didaktiske cirkel – fra fælles til egne mål	20
▪ Årplansskabeloner	22
Kapitel 4 • Forholdet mellem årsplaner og elevplaner	24
▪ Eksempel på trinmål efter 3. klasse, kristendom	25
▪ Periode- og dannelsesmål	25
▪ Elevens læringsmål	27
▪ Evaluering	28
▪ Summativ evaluering	28
~ Eksempel på evaluering i dansk, mellemtrinnet	
▪ Formativ evaluering	29
▪ Elevplan	30
Bilag	31
Bilag 1. Fagbeskrivelsesskabelon	31
Bilag 2. Trinbeskrivelsesskabeloner	32
Bilag 3. Mellemtrinnets opsamlingsark for faget dansk	34
Bilag 4. Elevplansskabelon	35
Bilag 5. Eksempel på aktuel elevplan på MT	37

Præsentation

På Byens Skole har vi valgt at udarbejde fag -, trin - og årsplansbeskrivelser for dansk, matematik, sprogfag og tværfaglig undervisning.

Vi finder det væsentligt, at det enkelte fag legitimeres ift. de mål, der på forhånd er angivet fra Undervisningsministeriet, samt at fagene indgår i en sammenhæng med trin og fag på Byens Skole. Faglærernes og den enkelte lærers planlægning af undervisningen bidrager, i form af en årsplan, til at synliggøre de principper, som undervisningen hviler på.

Det vil således være muligt at finde en udlægning af de enkelte fags

- formål
- fagmål
- faget spejlet i værdisættet på Byens Skole
- sammenhængen mellem faget og skolens øvrige fag / fagområder
- progressionen i faget – i form af trinbeskrivelser for klassetrinnene.

Vi forstår disse beskrivelser som værdifuldt værktøj både i forbindelse med den overordnede planlægning af undervisningen og for sammenhængen fagene imellem, ligesom også den løbende periodeplan og evaluering bidrager til legitimering og synliggørelse af undervisningen.

Denne prioritering indebærer, at de overordnede indholdsvalg i forbindelse med både de tvær- og enkeltfaglige forløb skal træffes inden sommerferien på møder, der holdes fra midten af april til midten af juni, hvor de overordnede valg skal være truffet. Herefter kan den enkelte lærer med dette som grundlag lave sine egne årsplaner, som afleveres i midten af august.

Planlægning bliver således et fundament for undervisningen på Byens Skole og omdrejningspunkt for den evaluering, der til stadighed pågår i løbet af et skoleår.

Barndommens gade som linoleumsgrafik. Del af fællesarbejde om digtet, sangen og Tove Ditlevsen på hele skolen i 2010.

Didaktisk kompendium

I **kapitel 1** gennemgås med udgangspunkt i pædagogisk weekend august 2010 de forskellige niveauer, der ligger til grund for både beskrivelsen af et fag og den praktiske tilrettelæggelse af faget i form af undervisningens plan- og tilrettelæggelse.

Vores hensigt med **kapitel 2** er, på baggrund af fagbeskrivelsen, at sammenfatte vort arbejde med årsplaner i form af et årspansskema og på denne baggrund eksemplificere dette i form af et planlægningsskema i kristendomskundskab.

I **kapitel 3** ser vi fagene i sammenhæng dels i puljeforløb i IS og MT og dels i funktionel tværfaglighed i OB. I begge tilfælde er det hensigten at forenkle og forstærke den funktionelle tværfaglighed.

Det fjerde - og sidste - kapitel er en opsamling af det elevplansværktøj, vi har arbejdet med i henholdsvis IS, MT og OB i løbet af skoleåret 2010/2011.

Kapitel 1 • Fælles sprog og trinspecifikke skabeloner

Vi har valgt at arbejde ud fra en fælles årsplansskabelon, som indeholder en række generelle kategorier og spørgsmål.

Hvert team sammensætter og tilpasser denne skabelon til brug i teamet. Dette sker på baggrund af fælles drøftelser og med afsæt i den fælles skabelon for årsplan.

Teamet arbejder ud fra den overordnede skabelon, de kategorier og den begrebsforståelse, som knytter sig hertil. På denne baggrund drøftes fælles, hvorledes den overordnede ramme og det overordnede indhold skal udmøntes. Dette arbejde går fremover forud for den individuelle planlægning, således at fagene respekterer de fælles prioriteringer.

Teamet og fagteamets opgave er ligeledes, at drøfte de tværfaglige forløb og de mulige sammenhænge mellem fagene i løbet af et skoleår. Disse drøftelser er forudsætningen for, at den enkelte lærer laver sin egen årsplan, som afleveres umiddelbart efter skoleårets start.

Afvigelserne fra den fælles skabelon begrundes som udgangspunkt fagligt og ift. strukturen på Byens Skole. Forudsætningen for at kunne udføre dette arbejde er, at der i teamet er en fælles forståelse af, hvad der ligger i de forskellige kategorier. Der kan således godt være uenighed om, hvad målet med et puljeforløb skal være, men ikke om hvad ”mål” betyder, og hvad det vil sige at drøfte det. Ligesom der ikke heller ikke kan være uenighed om, at målovervejelser skal forbindes med indholdsvalg:

- Hvorfor har jeg valgt dette indhold?
- Hvad vil jeg med det?
- Hvad ønsker jeg at eleverne skal få ud at arbejde med det?

Denne fælles begrebsliggørelse er en forudsætning for at kunne drøfte de overordnede forhold vedr. undervisningen og for at kommunikere nogenlunde ensartet – både internt og eksternt.

Forskellige beskrivelsesniveauer

Af hensyn til at lette lærernes arbejde med årsplanerne er det nødvendigt overordnet at beskrive både fag, trin og puljeforløbene i separate dokumenter i henholdsvis fag-, trin- og puljebeskrivelse. Du kan finde eksempel på fagbeskrivelse på side 6, trinbeskrivelse er eksemplificeret på s. 10, men det bør bemærkes, at man ikke uden videre kan udveksle metodikken til trinbeskrivelse fagene imellem, da der er stor forskel på udformningen af de enkelte fags CKF'er.

Fagbeskrivelse

På den pædagogiske weekend i august 2010 gik vi i gang med at arbejde med at beskrive skolens fag. Udgangspunktet var fire sammenhængende skabeloner, som var udarbejdet til for-

målet. Målet med dette arbejde var at formulere den overordnede ramme for den enkelte lærers udformning af årsplanen for undervisningen. Idéen blev til på et møde i matematikgruppen: Carsten, Kristina og Lau.

Fagbeskrivelsen er tænkt som et hjælpemiddel for læreren, som ikke længere skal skrive sig ind et fag og dets læreplan hvert år, men i stedet kan arbejde fælles med sit fagteam om at udarbejde gældende fagbeskrivelser for faget med udgangspunkt i *Fælles Mål 2009*. Denne planlægningspraksis vil – i det lange løb – lette den enkelte lærer, og samtidig vil det styrke og tydeliggøre sammenhængen i arbejdet med fagene på langs ad skoleforløbet.

Samtidig med at denne sammenhæng styrkes, er det også vigtigt at være opmærksom på sammenhænge på tværs – dvs. mellem forskellige fag på samme klassetrin (afsnittet Funktionel Tværfaglighed).

Grundlæggende skal fagteamet ,dvs. de lærere, der et givet år underviser i et fag, karakterisere faget i forhold til *Fælles Mål* (fagformål og trin- og slutmål), skolens tre værdier, de øvrige skolefag og samtidig klarlægge progressionen i arbejdet med faget. Fagene skal med andre ord i en systematisk form spejle både de nationalt bindende mål (særligt fagformålet) og det lokale sæt af værdier. Når der i formålet for matematik (stk. 1) meget smukt står, at ”formålet med undervisningen er, at eleverne udvikler matematiske kompetencer og opnår viden og kunnen således, at de bliver i stand til at begå sig hensigtsmæssigt i matematikrelaterede situationer vedrørende dagligliv, samfundsliv og naturforhold”, så indebærer det, at lærerne skal kunne beskrive kompetencer, viden og kunnen i en systematisk relation til handlekompetencer, der vedrører dagligliv, samfundsliv og naturforhold. Formålet skal med andre ord tages på ordet – ord for ord. Tilsvarende skal de tre overordnede værdier på skolen, *Nysgerrig udvikling*, *Tolerante fællesskaber* og *Anerkendende dialog*, medreflekteres systematisk:

- Hvordan stimuleres børnenes nysgerrige udvikling?
- Hvordan udvikles der tolerante fællesskaber?
- Hvilke former for anerkendende dialog kan vi forvente at finde – i forhold til dagligliv, samfundsliv og naturforhold i matematikundervisningen eksempelvis?

Sådanne spørgsmål skal der gives svar på, ellers bliver fag fritsvævende og målforestillinger og værdier ligegyldige. Ud over disse overordnede overvejelser er det vigtigt, at der på det enkelte trin aftales en distribution af indhold, sådan at sammenhængen sikres, og at der ikke forekommer unødvendige gentagelser.

Eksempel 1: Fagbeskrivelse for faget engelsk

Beskrivelse af faget engelsk på Byens Skole udarbejdet af fagteamet: Anki, Mette Marie og Alec.

1 • Udlægningen af fagets formål

Formålet med engelskundervisningen er, at eleverne kan udtrykke sig mundtligt og skriftligt på et forståeligt engelsk og videreudvikler lysten til at bruge sproget – også uden for skolen.

I forbindelse hermed skal eleverne arbejde med forskellige måder at tilegne sig et sprog på, som de kan bruge i forhold til tilegnelsen af andre sprog – både i og uden for skolen.

Eleverne skal samtidig udvikle sproglig bevidsthed i forhold til både grammatik, syntaks, semantik og talemåder, som kan bruges i forhold til deres almene sprog- og kulturforståelse.

Eleverne skal udvikle en viden om væsentlige kultur- og samfundsforhold i de engelsktalende lande, set i forhold til Danmark (interkulturel forståelse).

Eleverne skal kunne bruge internettet som informationskilde og kommunikationsredskab og forberede sig til et liv som verdensborger.

2 • Faget og skolens værdier (*nysgerrig udvikling, anerkendende dialog og tolerante fællesskaber*)

Elevernes nysgerrige udvikling stimuleres ved, at de arbejder med at undersøge og bruge sproget i forskellige sammenhænge, og ved at de gøres bevidste om, hvad man kan lære af det fremmede også om sig selv.

I undervisningen arbejdes der med den anerkendende dialog både i klasseværelset og i verden. Når man er i dialog med hinanden på engelsk, skal man hjælpe hinanden med at overvinde generthed og vanskelighederne ved at udtrykke sig og vise vilje til at forstå hinanden. Og når man er i dialog med engelsktalende, skal man være opmærksom på, at forskellige kulturer formulerer forskellige betingelser for kommunikationen – at man i England fx generelt er nødt til at være meget høflig ("Please don't say fuck, please"), hvis man vil mødes med respekt.

Klasseværelset skal udgøre et tolerant fællesskab: Ved at sætte fokus på forskellige måder at lære sprog på får eleverne forståelse for, at der i klassen er forskellige måder at arbejde og lære på, som skal respekteres. Men tolerante fællesskaber er samtidig en del af undervisningens indhold: Hvilke former for fællesskab og tolerance finder man i forskellige engelsktalende lande? Hvilke former for sociale og kulturelle forskelle skal disse fællesskaber håndtere? Hvad kendetegner disse fællesskaber og tolerancen i dem sammenlignet med Danmark?

3 • Fagets rolle i forhold til skolens øvrige fag/fagområder

Sprogfag (dansk og tysk): I forhold til arbejdet med at udvikle sproglig og kulturel bevidsthed spiller engelsk en væsentlig rolle i forhold til dansk og tysk: Hvad er forholdet mellem dansk, nordisk, europæisk, amerikansk og global identitet og kultur? Hvad er det at være dansk i spændingsfeltet mellem det nordiske, det germanske, det anglikanske og det globale? Hvad er forholdet mellem sprog og kultur?

Kulturfag (historie, kristendomskundskab og samfundsfag): I forhold til udviklingen af elevernes interkulturelle forståelse er viden om religion, historie og samfund afgørende, hvorfor faget naturligt forbinder sig med disse fag.

De praktisk-musiske fag: Både billedkunst, musik, hjemkundskab og idræt er fag, der har et interkulturelt potentiale, fordi de vedrører forskellige aspekter af både den materielle kultur og kulturlivet, der kan sammenlignes og inddrages i undervisningen.

Matematik: Til undersøgelsen af kulturelle forskelle anvendes forskellige matematiske kompetencer og repræsentationsformer.

Naturfag (særligt geografi): Viden om forskellige landes klima, levevilkår og demografi er grundlæggende for at kunne sammenligne dem.

4 • Den overordnede progression i arbejdet med faget

Progressionen i arbejdet med engelskfaget har fem aspekter:

- *Fra færdigheder til forståelse:* Tilegnelsen af sproglige færdigheder, der danner grundlag for forståelsen af kultur- og samfundsforhold
- *Fra ord til sætning og tekst:* Elevernes sprogbrug går fra udviklingen af aktivt ordforråd over formuleringen af sætninger til frembringelsen af sammenhængende tekst
- *Fra anvendelse i klassen til uden for klassen:* Arbejdet bevæger sig fra den enkeltes sprogbrug og færdighedstilegnelse over dialog i klassen/på skolen til anvendelse på Internettet, brevveksling med engelsktalende m.m.
- *Fra det nære og genkendelige til det globale:* Indholdet i faget udvikler sig fra emner, der er tæt på og spiller en rolle i børnenes liv, til emner, der har et mere omfattende perspektiv – socialt, kulturelt og politisk
- *Fra lærerstyret til selvstændigt arbejde:* Arbejdsformerne udvikler sig gradvist fra det mere lærerstyrede mod elevernes selvstændige og friere arbejde – både med hinanden og individuelt.

Bemærk at CKF og progressionen for faget danner grundlaget for dynamikken i trinbeskrivelsen.

Trinbeskrivelse

Det er vigtigt, at henvisningerne til *Falles Mål* hverken er så overordnede, at de bliver meningsløse (som en henvisning til ministeriets hjemmeside fx er det), eller så omfattende, at man drukner i dem. Planlægningen og undervisningen skal naturligvis respektere og reflektere *Falles Mål*, men disse mål skal fortolkes og udmøntes af den enkelte lærer inden for rammen af det kollegiale arbejdsfællesskab. Det er altså ikke nok at gengive *Falles Mål* – man skal også tydeligt kommunikere, hvilken praktisk betydning disse mål har. Oplysningen om, at en årsplan og en praksis lever op til *Falles Mål*, har kun ringe værdi – man skal gerne kunne sige, hvilke dele af *Falles Mål*, man forholder sig til – og ikke mindst hvordan. I forhold til et givet trinmål er det fx ikke tilstrækkeligt at citere det, de skal også kunne udmøntes på det enkelte trin i en konkret og gradueret form: I hvilken udstrækning og på hvilken måde forventes trinmålet efter 3. klasse fx at være nået efter 2.?

Trinbeskrivelserne skal have en anden, mere almen karakter, end fagbeskrivelsen.

I trinbeskrivelserne tages udgangspunkt i CKF's trinmål og i det trinspecifikke på Byens Skole. Der fokuseres på bl.a. overgangen fra det forudgående klassetrin. Disse beskrivelser indeholder progressionen mellem fx 1. og 2. klassetrin i et givent fag og dermed også en udlægning af trinmålene for et givent klassetrin. Skolens værdier og det pågældende trin skal klargøres, fx hvorledes arbejder jeg med anerkendende fællesskaber på 3. klassetrin, og hvordan kan jeg – som lærer- se, måle og evaluere, at eleven har gjort sig erfaringer og har fået viden om dette område?

I trinbeskrivelsen beskrives også fagets progression - på det pågældende trin- og samarbejde med skolens øvrige fag/ fagområder og arbejdet fx i indskoling set i relation til undervisningen på mellemtrinnet: Hvor skal vi/ er vi vej hen, og hvorledes kommer vi det?

Trinmålene er altså både overordnede og mere individuelle. Man kan sige, at udarbejdelsen af trinmål er afhængig af en vekselvirkning mellem fælles mål og lærerens/ teamets indholdsvalg.

Det betyder, at den overordnede beskrivelse af progressionen i arbejdet med faget fra fagbeskrivelsen bliver konkretiseret og dermed mere operationaliserbar.

Skema til udmøntning og konkretisering af bindende trinmål

Eksempel fra faget kristendomskundskab • Keld Skovmands model:

CKF	Livsfilosofi og etik	Bibelske fortællinger	Kristendommens Historie	Ikke-kristne religion mm
<i>Trinmål</i>	"Udtrykke sig om almene tilværelsesspørgsmål med bevidst brug af faglige begreber og det religiøse sprogs virkemidler Give eksempler på sammenhænge mellem værdier, normer og adfærd Udtrykke sig om, hvad det vil sige at være menneske, samt hvilken betydning tro kan have for livsopfattelsen"	"Gengive sammenhænge og modsætninger mellem Det Gamle og Nye Testamente og forholde sig til centrale fortællinger i et historisk perspektiv Formulere udvalgte bibelske fortællingers pointer Genkende eksempler på nutidige udtryk for bibelske fortællinger"	"Gengive centrale begivenheder i kristendommens historie – med særlig vægt på danske forhold Beskrive udvalgte grundbegreber i kristendommen og forholde sig til deres tolkning af tilværelsen Beskrive udvalgte symboler og ritualers brug samt synge og samtale om salmer og sange"	
<i>Konkretiserende planlægnings-spørgsmål</i>	Hvilke spørgsmål, hvilken brug, hvilke begreber og virkemidler? Hvilke eksempler, hvilke sammenhænge, hvilke normer og værdier og hvilken adfærd? Hvilken betydning, tro og livsopfattelse?	Hvilke sammenhænge og modsætninger, hvilke fortællinger i hvilket historisk perspektiv? Hvilke eksempler og hvilke nutidige udtryk?	Hvilke centrale begivenheder? Hvilke udvalgte grundbegreber Hvilken særlig vægt på danske forhold? Hvilke symboler og ritualer – hvilken brug? Hvilke samtaler, salmer og sange?	

Løb med forårsæg til påske

Det fremgår ret tydeligt, at trinmålene er forholdsvis vage og abstrakte og reelt nødvendiggør spørgsmål af den type, der her er formuleret. Disse spørgsmål er til gengæld alt andet end vage, men stiller til omvendt store krav til lærerne, fordi alle indholdsvalg reelt er overladt til den enkelte lærer eller fagteamet. Trinmålene skal med andre ord udmøntes personligt for overhovedet at kunne omsættes. *Fælles Mål* træffer ikke valgene for én – tværtimod.

Graduering af trinmålene

Med *Fælles Mål* som grundlag for udarbejdelsen af årsplaner, står det hurtigt klart, at man er nødt til også at undersøge, hvorledes man gradvist når frem til trinmålene, som fastsætter mål, der skal være nået ved afslutningen af et flerårigt forløb. Man må altså gøre sig tanker ift. progressionen i faget.

For at skabe sig overblik, kan man vælge at sammenfatte eller reorganisere trinmålene. Man kan også vælge at sætte fokus på bestemte trinmål i nogle bestemte forløb eller et bestemt skoleår.

Under alle omstændigheder vil det være hensigtsmæssigt at graduere trinmålene for hvert klassetrin.

Til det formål kan man bruge nedenstående skema, hvor man kan skrive et trinmål for hvert CKF ind på den nederste række, og hvor man så efterfølgende står over for udfordringen med at beskrive en progression i to trin frem imod trinmålets realisering:

Eksempel: Graduering af trinmålene efter 3. klasse for faget

kristendomskundskab

Eksempel fra faget kristendomskundskab • Keld Skovmands model

Klassetrinsmål/ CKF	Livsfilosofi og etik	Bibelske fortællinger	Kristendommens historie
1.			
2.			
3. (trinmål)	<p>Tale med om almene tilværelsesspørgsmål med brug af enkle faglige begreber og med en begyndende bevidsthed om det religiøse sprog</p> <p>Samtale om og forholde sig til normer for samvær</p> <p>Give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion</p>	<p>Kende til centrale fortællinger fra Det Gamle og Nye Testamente</p> <p>Tale med om indholdet af de bibelske fortællinger</p> <p>Gengive udvalgte bibelske fortællinger på forskellig vis</p>	<p>Samtale om, hvad kirke og kristendom er</p> <p>Samtale om udvalgte grundbegreber i kristendommen</p> <p>Kende til udvalgte symboler og ritualer samt synge og samtale om salmer og sange</p>

Denne trinvisse graduering af trinmålene sætter læreren på hårdt arbejde, dels fordi denne måde at formulere trinmål på rejser en længere række af spørgsmål, som læreren bliver nødt til at besvare for at kunne operationalisere trinmålene, dels fordi nogle af dem er ganske komplekse og abstrakte.

Denne graduering af trinmålene, er ikke mindst vigtig i forhold til udarbejdelsen af elevplaner, som jo netop er bundet op på *Fælles Mål*. Der bliver lagt en plan for eleven hvert år, men trinmålene vedrører ikke etårige forløb, men derimod flerårige. Og den progression, som *Fælles Mål* udfolder, vedrører progressionen mellem trin, ikke på trinnene.

Eksempel: Trinbeskrivelse i faget engelsk i 1. forløb 4. klasse

1 • Udlægningen af trinmålene

Eleverne skal forstå enkle ytringer af sig selv, mennesker de kender og ting omkring dem og læse dagligdags navne, ord og meget enkle sætninger fx i annoncer, plakater, på opslag eller i brochurer.

Endvidere skal de kunne føre enkle samtaler, der retter sig mod begyndertrinnet, ligesom de skal kunne stille og besvare enkle spørgsmål omkring dagligdags emner.

Med enkle sætninger og et begrænset ordforråd skal de kunne beskrive, hvor de bor samt fortælle om mennesker, de kender.

Skriftligt skal eleverne kunne udtrykke sig i enkle sætninger fx i postkort og feriehilsner samt udfylde enkle formularer med personlige oplysninger fx navn, nationalitet i og adresse på en hotelregistrering.

Eleverne skal også have begyndende viden om dagligliv og levevilkår hos andre befolkningsgrupper, hvor engelsk anvendes som modersmål.

2 • Trinnet og skolens værdier: *Nysgerrig udvikling, tolerante fællesskaber og anerkendende dialog.*

I begynderundervisningen i faget engelsk ser vi bl.a. den nysgerrige udvikling, når eleverne leger med sproget uden at kende sprogets formaliserede grænser. Dette kommer fx til udtryk i arbejde med sprogets og lyd og intonation i kendte og nye sangtekster, i rim og rytmelege og i enkle rollelege.

I legen opbygges også gensidig tolerance, idet legens rammer i højere grad kan indeholde og forskelligheder og træde ud af en given social og hierarkisk kontekst.

Læreren er ”spilmester” og garant for implementeringen af en dialog, der er anerkendende i sit væsen. Læreren (og senere elevernes) evne til at omformulere udsagnet, således at det forstås af den enkelte elev og bliver afsæt for elevens videre udvikling og leg med sproget ligger implicit i den anerkendende dialog.

3 • Samarbejde med skolens øvrige fag/fagområder

Samarbejdsfladerne med skolens øvrige fag funderes for dette trins vedkommende i et konkret produkt, hvor engelsk intonation, rytme og det enkle ordforråd er bærende hjørnестene.

Kristendom og engelsk kan fint samarbejde om en opførelse af juleevangeliet, ligesom billedkunst og engelsk kan tale sammen i produktion af julekort. Fremadrettet kan opskrifter på engelske retter, kager etc. være fundamentet for at stifte bekendtskab med engelsk nationalitet og kultur.

4 • Arbejdet i 4. klasse set i relation til mellemtrinnet i øvrigt.

Undervisningen i engelsk på mellemtrinnets slutmål er:

Lytte

- Eleverne skal kunne forstå hovedindholdet af en samtale på engelsk om dagligdags emner. På samme måde skal også hovedindholdet af radio- og TV- udsendelser, der belyser aktuelle emner og knytter an til elevernes erfaringsverden, forstås.

Læse

- Eleverne skal kunne læse korte enkle meddelelser og søge efter oplysninger i en enkel engelsk tekst. Også hovedindholdet i personlige breve, der er skrevet på engelsk, skal forstås.

Samtale

- Eleverne skal have oparbejdet et vist "flow" i samtalen på engelsk. De mest almindelige samtaler forventes forstået, ligesom eleven også skal kunne indgå i en enkel samtale på fremmedsproget.

Redegøre

- Eleverne skal kunne bruge udtryk og vendinger til at redegøre for personlige oplevelser, drømme og håb på fremmedsproget.
- Såvel resume som en enkel genfortælling af en læst tekst forventes på trinnet.

Skrive

- Eleverne skal kunne skrive en enkel dagligdags tekst om dagligdags temaer eller emner. Også personlige breve, der fortæller om brevsriverens egen indtryk, følelser, meninger indgår som slutmål på mellemtrinnet.

Kultur- og samfundsforhold

- Eleverne skal kende til levevilkår i Storbritannien og USA, inden for emner som familie, dagligdag, skole, fritid, ferier og højtider.

Vi henviser til bilag 2: Tomme skabeloner til brug for trinmålsarbejdet

Eksempel: Beskrivelse af faget dansk på mellemtrinet på Byens Skole

1) UDLÆGNING AF FAGETS FORMÅL

Formålet med danskundervisningen er at motivere eleverne til

- 1) at få en sproglig og kulturel forståelse og identitet her hvor de bor
- 2) få lyst til at diskutere, analysere og udtrykke sig både individuelt og i samspil med andre
- 3) at forstår både fortidige og nutidige udtryksformer
- 4) at de bevare lysten til at læse og skrive selv
- 5) og oplever en sammenhæng med de andre nordiske sprog og kultur.

2) DANSKFAGET OG SKOLEN VÆRDIER

Nysgerrig udvikling

Elevernes nysgerrige udvikling stimuleres ved at de undersøger og bruger sproget i forskellige sammenhænge, og ved at de får lov til at lege med alle danskfaget fire udtryksformer.

Anerkende dialog

I undervisning arbejdes der med den anerkende dialog både i gruppeformer, i klasserummet og i samspil med deres omgivelser. De skal deltage i saglige drøftelser og diskussioner på en anerkendende måde, fx ved klassemøder og fremlæggelser. De skal lære at have en anerkende tilgang til konstruktiv kritik fx ved gruppearbejder, fremlæggelser, skole-hjem-samtaler, respons på skriftligt arbejde, osv.

Tolerante fællesskaber

I undervisningen berører vi temaer og emner hvor man bl.a. kan bruge danskfagets mange facetter som tilgang til at forstå og erkende anderledeshed, andre fællesskaber, og at vi lever i et multikulturelt samfund og i en internationaliseret verden.

3) DANSKFAGETS SAMSPIL MED TRINET ØVRIGE FAGOMRÅDER

Undervisningen på skolen foregår som udgangspunkt på dansk.

I forhold til alle fag spiller dansk en afgørende rolle som det primære kommunikationssprog og udtryksform, fx ved fagtekster i natur/teknik eller den mundtlige tilgang til matematik.

I kulturfagene og -fagfelter (historie, kristendom (religion) samt færdselslære, seksualundervisning, kriminalpræventiv undervisning) er læse- og udtryksformerne på dansk. Eleverne skal arbejde med de fire udtryksformer (læse, skrive, lytte, tale) når de navigere i kulturfagene.

I de musiske fag og fagfelter (madlavning, billedkunst, musik, idræt samt håndarbejde i afdelingssuger) spiller danskfaget altid ind. Altid som kommunikationsform, men også til tværfaglig undervisning, fx billedanalyse, fagtekster (opskrifter), sangtekster.

4) PROGRESSION MED DANSKFAGET PÅ MELLEMTINET

Fra et afsøgende sprog til stabile færdigheder.

Når vi modtager eleverne i 4. klasse har de fleste fået automatiseret deres læsning, og kan delvist udtrykke sig mundtligt, men er ikke nuancerede og udbygget endnu. Deres ordforråd, begrebsverden og genreforståelse udbygges på mellemtrinet. Deres skriftlige udtryksformer er simple i starten og vi arbejder på MT at lege sig frem til mange forskellige skriftlige udtryksformer, fx boganmeldelse, novelle, digt eller essay.

Fra simple til kompleks produkter

Vi arbejder i dansk med at udvikle elevernes sprog og genrekendskab, så de både i skrift og tale afslutter mellemtrinet med at kunne levere produkter (både skriftlige, mundtlige eller i andre medier), som er nuancerede, er multimodale og har en vis kompleksitet.

Vi arbejder med både fag- og skønlitterære tekster.

Fx arbejder vi med læselog, skrivelog; at læse, skrive og tegne/fotografere til et blandet skriftligt produkt som for eksempel projektopgaven.

Fra lærerstyret til selvstændigt arbejde

Arbejdsformerne udvikler sig gradvis fra det lærerstyrede til elevernes mere frie og selvstændige arbejde, både med hinanden og individuelt.

Fx er læseudviklingen meget styret med læselog i starten og mere fri og lystbetonet når de har erobret fuld læselyst.

Fra nær til fjern

Fra at arbejde med nærmiljø og barnets egne problemstillinger og erfaringer, arbejder vi hen mod at de får indblik i andre sociale, kulturelle og aldersbestemte miljøer.

Fx fra at undersøge familien, skolen og Valby, til at undersøge andre steder i verden og deres kulturer.

Fra gruppeidentitet til begyndende egen identitet

Vi arbejder videre med at eleven udvikler sig fra at identiteten hovedsagligt er tilknyttet familien, gruppen og skolen, til at eleven får en begyndende selvstændighed, personlig udtryksform og udvikler sin identitet i klassen og i forhold til det omgivende samfund.

Vi bruger fx klassemødet og lejrskolen til at individet lærer at reflekterer over egne handlinger og udtryk i forhold til gruppen.

Kapitel 2 • Funktionel tværfaglighed på Byens Skole

– *Det tværfaglige arbejde med fag på tværs af faggrænser skal være meningsgivende ift. fagets indhold –*

Ændringerne ift. fag - og trinbeskrivelse vil, udover at lette den enkelte lærer, også styrke og tydeliggøre sammenhængen i arbejdet med fagene på langs ad skoleforløbet.

Samtidig med at denne sammenhæng styrkes, er det imidlertid vigtigt at se på sammenhængen på tværs – dvs. mellem forskellige fag på det samme klassetrin (fx i puljeplanerne). Det er sandsynligvis vanskeligt at styrke begge sammenhænge samtidig, hvorfor vi har valgt at ændre i eksisterende pulje- / samarbejdspraksis .

Ændringerne er blevet til på et fagteammøde i matematik, hvor Kristina, Lau og Carsten udviklede ideen om en forandring ift. planlægning af puljeforløbene i IS og MT og den tværfaglige undervisning i OB.

Vi har valgt at lægge vægt på *den funktionelle tværfaglighed*:

- Den faglige fordybelse ændrer funktion og værdi, når det funderes i en overordnet problemstilling/ et overordnet spørgsmål, som skal undersøges.
- Faget interagerer med virkeligheden og skaber merbetydning.
- På denne måde udvikles elevens kompetence ift. at indgå som menneske i et komplekst sammensat samfundsliv.
- Ved at gøre erfaringer med et emnes kompleksitet, faglige indhold og sammenhænge i en meningsgivende tværfaglig sammenhæng, udvikles vores kompetence ift. det anderledes og diverse.

Puljebeskrivelser

Udgangspunktet for puljebeskrivelserne er en fagbeskrivelse og en trinbeskrivelse for de fag, der indgår i pulje på trinnet. De lærere, der underviser i pulje i enten IS, MT eller OB arbejder med dette beskrivelsesniveau.

- Der udarbejdes derpå i fællesskab på tværs af teamgrænser en emnefaglig progression,
- hvor hvert team beslutter, på hvilken måde progression, fag og sammenhæng mellem fag skal udmøntes i fire overordnede emner.
- Disse overordnede emner skal være af en sådan karakter, at de – i lighed med de øvrige overordnede beskrivelser - kan bruges flerårigt.
- Valg af emner forudsætter, at der er en klar sammenhæng mellem emner og indhold på det forudgående trin, og at arbejdet fører hen til emner og indhold på det kommende trin.

- Ved den endelige udmøntning af emnerne kan de pågældende faglærere mødes og 'mind- mappe' sammenhængen mellem emne og fag og mellem fagene indbyrdes. På baggrund af valg for emne og indhold udarbejder de samarbejdende lærere et puljeforløb og en puljebeskrivelse for skoleåret.

Tværfaglig undervisning i OB

I samtalerne med matematikgruppen, Carsten, Kristina og Lau, viste der sig, som nævnt i 2.1, et ønske om at få integreret matematik mere substantielt i skolens tværfaglige projekter. Det gav sig udslag i, at gruppen kom med forslag til en række overfaglige kategorier, som matematikfaget funktionelt kan være med til at kvalificere. En af disse var Berlin, som i en række år har været mål for lejrskolen i 9. klasse, og som derfor er obligatorisk undervisningsindhold. Lejrskolen til Berlin har derfor været et pilotprojekt i forholdet til at styrke samarbejdet mellem fag og lærere i overbygningen og generalisere erfaringerne med at udvikle en funktionel tværfaglighed og lave lejrskoler med et flerfagligt indhold.

Udgangspunktet for planlægningsarbejdet var overbygningslærernes egen, fælles forståelse af, hvad funktionel tværfaglighed er. Funktionel tværfaglighed handler i denne sammenhæng bl.a. om at:

- Bruge fag på tværs af fag – og i fag
- Arbejde med det samme samtidigt
- Arbejde ud fra og med en problemstilling
- Gøre fagene til redskaber for og perspektiver på denne problemstilling
- Arbejde ud fra en (overfaglig) helhedsforståelse
- Lade fagene være gensidigt afhængige af hinanden – i sagens og helhedens tjeneste
- Bidrage til interkulturel forståelse og kunne reflektere forholdet mellem det egne og det fremmede

Tværfagligt arbejde om dyr, energiomsætning og billedkunst i Zoologisk Have

Eksempel på funktionel tværfaglighed i OB

Udarbejdet af: Karen, Anki, Mette Marie, Annika og Lau i forbindelse med planlægning af udenlandsrejse til Berlin for 9. klasse i 2010.

Niveau/ Delemne	Sprog og kultur	Danskere i Berlin	Muren	Musikmekka	Seksualitet
<i>Mål</i>	Hvordan er forholdet mellem sprog og kultur i det multikulturelle Berlin?	Hvorfor har danskere til forskellige tider været tiltrukket af Berlin – og hvordan har de opfattet Berlin? <i>Berlin som mål for en dannelsesrejse</i>	Hvilken betydning har Muren (og dens fald) haft for de unge i byen – og for byen og verden?	Hvilken musik-historisk betydning har byen haft, og hvorfor har den haft en magnetisk effekt på mange rockkunstnere også fra den engelsksprogede verden?	Hvorfor er der en særlig frihed til at udleve "afvigende" seksualitet i Berlin?
<i>Centrale kategorier</i>	Demografi Engelsk vs. tysk (synkroniseret og ikke-synkroniseret) Netsprog Skolesprog Det fælles og det forskellige Integration	H.C. Andersen Tom Kristensen Asta Nielsen Gunnar Nu Hansen (OL) Michael Strunge Turister Fritidsberlinere Det danske hus Den nordiske Ambassade	1933- 1945 1989 Arkitektur – opdeling af arkitekturen Medie Forening? Aktuel betydning	Klassisk Cabaret Punk Dødsheavy Forholdet ml. tysk og engelsk i nutidige pop-/rockudtryk	20'erne Homoseksualitet under Hitler og Stalin Sexindustri Prostitution Det androgyne Gay-/Europride
<i>Problemer</i>	Hvor mange forskellige etniciteter, sprog og kulturer finder vi i Berlin? Hvordan er byen sammensat? Hvordan er aldersfordelingen? Hvordan integreres der i skolen? Hvilken sprogpolitik har man? Hvad er det fælles midt i forskelligheden? Findes der tyrkisk punk?	Hvordan er Berlin til forskellige tider blevet opfattet forskelligt af forskellige danskere? Og hvorfor? Hvor mange danskere tager i dag til Berlin – hvor mange bosætter sig dér og hvorfor?	Hvordan var, og er, det at være ung i Berlin? Selv om Muren er revet ned, er der så stadig en mur? Er der forskellige værdisæt, hvis man kommer fra det gamle øst og det gamle vest?	Hvordan kan man se/høre Berlins indflydelse i musikken hos de kunstnere der drog der til? Hvorfor var det Berlin, man rejste til? Hvad havde kunstnerne med hjem, og hvorfor blev de ikke boende? Hvorfor endte Tysklands storhedstid inden for den klassiske musik?	På hvilken måde gjorde Berlin sig "seksuelt bemærket" i 1920? Og hvorfor var det sådan? Hvordan kan det være at berlinerne er mere tolerante i forhold til seksualitet end andre? Bliver Berlin mere eller mindre frigjort i fremtiden?

Kapitel 3 • Udarbejdelse af årsplaner på Byens Skole

Med afsæt i fagbeskrivelsen beskriver lærerne det enkelte års arbejde med faget ud fra en skabelon og præsenterer det i et skema. Den udfyldte skabelon er overvejende til intern brug, mens årsplasskemaet også kan kommunikeres eksternt.

Der må skelnes mellem årsplanens funktion som et refleksions-, et samarbejds- og et kommunikationsredskab. Det er både vigtigt, at den enkelte bruger planlægningsarbejdet til at reflektere over undervisningsens mål og med, men også at disse overvejelser kan formidles både internt (til kolleger og ledelse) og eksternt (til forældrene). Da det individuelle planlægningsarbejde hænger sammen med det kollegiale, kalder det på to typer af dokumenter: Et didaktisk planlægningsdokument, der er internt orienteret, og et formidlingsdokument, der er orienteret mod at give forældrene de mest nødvendige oplysninger om undervisningen det pågældende skoleår, herunder hvad forældrene kan forvente sig af undervisningen og læreren, og hvad læreren modsat forventer sig af eleverne og deres forældre.

Årsplanerne skal bestå af en kombination af prosa og skema, sådan at man uge for uge kan se, hvad det overordnede indhold er. Den årsplan, der udarbejdes med henblik på intern brug på skolen, må (alt inkl.) ikke fylde mere end 10 s. Den årsplan, der tilgår forældrene, må maksimalt fylde 5 s. Det er vigtigt, at de oplysninger, der formidles til forældrene om årets gang i undervisningen, har en direkte og henvendende karakter – og at lærerne her træder tydeligt i karakter: Der skal gerne være et stærkt subjekt i teksten (et tydeligt ”jeg” eller ”vi”) – udstrakt brug af passivformer og mange henvisninger til *Fælles Mål* slører teksten og svækker lærerens autoritet. Forældrene skal tydeligt kunne se, hvad læreren vil med sin undervisning og sine elever. Ved at give forældrene et billede af eller et eksempel på, hvad det faktisk er, man gør med faget og børnene, kan man formidle sin praksis.

Progression

At beskæftige sig med progressionen i undervisningen vil sige, at undersøge elevernes viden, forudsætninger og motivation samt målet for undervisningen og forholdet mellem den trin-specifikke undervisning.

Det er vigtigt, at man i den prosa, der ledsager årsplanerne, er tydelig omkring, hvilke udfordringer der typisk er forbundet med at arbejde med dette fag på dette trin, og hvilke forudsætninger eleverne almindeligvis møder det med. Hvis man har haft klassen det eller de forudgående år, skal man sige noget om, hvad erfaringerne med klassen overordnet har betydet for planlægningen af årets arbejde, og hvad forholdet er mellem undervisningen hidtil og det kommende år.

Eksempel på årsplanlægning

Middelalderen som tværfagligt eksempel • Eksemplet er udarbejdet af Keld Skovmand

I dette eksempel er der taget udgangspunkt i fagene kristendomskundskab og historie, hvor der skal arbejdes med middelalderen. Jeg har valgt at sætte særligt fokus på religionsmøde og – konflikter, fordi de er en kilde til at forstå, hvad der foregår i vores samtid – væsentligst terrorhandlinger i øst og vest, Palæstina-konflikten og invasionen af Irak. Forudsætningen for at kunne forstå dette møde og disse konflikter er kendskab til to væsentlige kristne institutioner (klostrene og valfarten) samt udbredelsen i Europa af de andre to andre monotheistiske verdensreligioner, jødedom og islam. Forløbet har betydning i forhold til tre af kanonpunkterne for faget historie (Absalon, Reformationen og Columbus) og understøtter elevernes udviklings- og sammenhængsforståelse samt deres kronologiske overblik, som står centralt i formålet for faget. Samtidig arbejdes der med en både væsentlig og lang periode i kristendommens historier og forholdet mellem kristendommen og ikke-kristne religioner.

Margrethe I der bl.a. skabte Kalmarunionen

Uge (hvornår?)	Indhold (hvad?)	Mål (hvorfor?)	Aktiviteter (hvordan?)	Evaluering (hvad så?)
Her indsættes ugenumre	Her skriver du både den overordnede indholds-kategori (fx "Middelalderen") og de centrale underkategorier (fx "Klostrene", "Valfarten", "Islam og jødedom i Europa" og "Korstogene"). De centrale underkategorier kan du specificere yderligere (fx "Jerusalem", "Jødefølger", "Erobringen af Jerusalem", "De vendiske korstog")	Her angiver du, hvad du vil, at børnene skal lære om det konkrete indhold (fx at eleverne skal forstå, at korstogene var en religiøs konflikt, der omfattede tre verdensreligioner, og havde Jerusalem som genstand – og at den strid stadig har betydning for forholdet mellem den kristne og den islamiske del af verden).	Her skriver du, hvordan eleverne skal arbejde med og tilegne sig indholdet, og hvad forholdet er mellem læreroplæg/-instruktion og elevernes individuelle, parvise, gruppebase-rede og fælles aktiviteter.	Her kan du helt overordnet skrive, hvordan du evaluerer, men også hvordan du konkret evaluerer i forbindelse med det enkelte forløb (fx at forløbet om middelalderen afsluttes med elev-præsentationer i <i>Powerpoint</i> , som du giver både mundtlig og skriftlig respons på, og at de evaluerer forløbet skriftligt ud fra fem spørgsmål, som du efterfølgende drøfter med klassen).

Fra læreplan til årsplan til endelig undervisnings- periodeplan

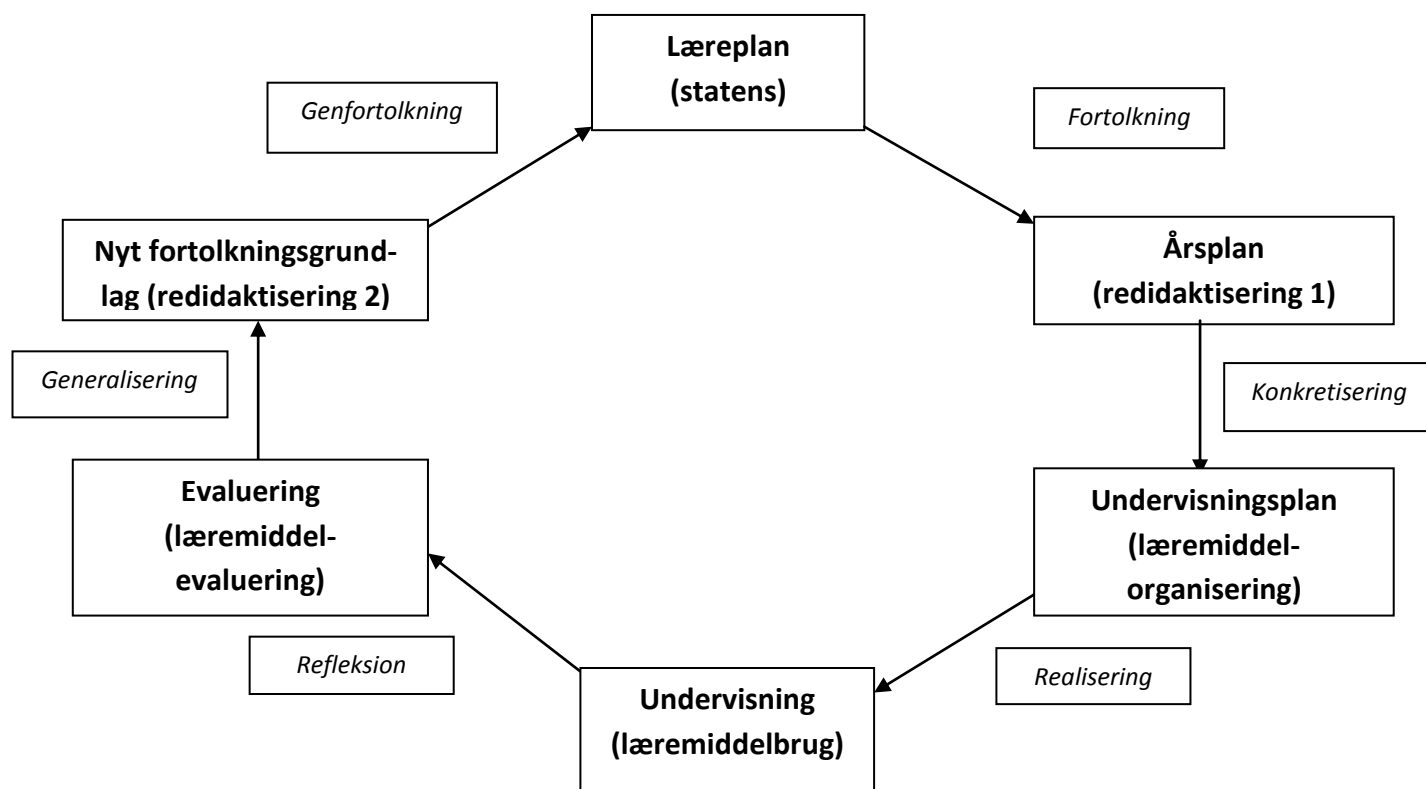
Hvordan kommer vi fra læreplanen til årsplanen og fra årsplanen til undervisningen? Det didaktiske arbejde med mål og indhold er grundlaget for at kunne tænke og tage disse to afgørende skridt. Det næste afgørende skridt er at reflektere over og evaluere egen praksis. En del af dette arbejde relaterer sig nødtvungent til udformningen af elevplaner, der netop er bundet op på *Fælles Mål*. Her bliver spørgsmålet så, hvordan vi kommer fra læreplanen til elevplanen. Overordnet set er udgangspunktet en model, der beskriver processen fra årsplan til undervisning tur/retur, og som også tænker arbejdet med læremidler ind i en generel didaktisk ramme.

Den didaktiske cirkel – fra fælles til egne mål

Keld Skovmands model

Cirkelmodellen beskriver overgangen mellem kritiske niveauer, dvs. niveauer, hvor det er afgørende at få skabt en substantiel og stærk sammenhæng, men hvor det langt fra er givet, at det sker.

Cirklen beskriver først en bevægelse fra læreplan, årsplan og undervisningsplan, der munder ud i undervisningens praksis, som dernæst evalueres i lyset af planlægningsarbejdet som et reflekteret grundlag for at kunne gentage bevægelsen og finde nye måder at fortolke læreplanen på. Denne genfortolkning sker på med henblik på at revidere års- og undervisningsplaner, ændre valg, organisering og brug af læremidler – og dermed forandre praksis. Modellen er med andre ord ikke en lukket cirkel, men principielt uafsluttet.

I de kursiverede bokse er markeret, hvad kendetegner overgangen fra et niveau til det næste: Læreplanen skal fortolkes for at kunne omsættes i en årsplan, og årsplanen skal kunne konkretiseres i en undervisningsplan, der skal kunne realiseres. Både fortolkningen, konkretiseringen og realiseringen fordrer, at lærerne træffer en række valg om både mål og indhold – herunder også nogle fravalg, fordi læreplanens indhold ikke i alle tilfælde kan nås i fuldt omfang.

Dette stiller i sig selv nogle ganske høje krav til lærerne og deres planlægningsarbejde. Det gør den refleksion, der efterfølger undervisningen som en forudsætning for at kunne evaluere den også. Det er ofte vanskeligt at forholde sig til sin egen praksis, fordi man mangler den analytiske distance og den fornødne objektivitet. Refleksionsarbejdet og evalueringen vil derfor kunne understøttes ved, at der knyttes forskellige former for observation til undervisningen. Efter evalueringen er det nødvendigt at generalisere dens konklusioner, sådan at man har et grundlag for at revurdere og genfortolke både de anvendte læremidler og den gældende læreplan. Det styrende i modellens logik er ønsket om at understøtte den selvstændige og også gerne kreative fortolkning og brug af statens læreplaner og skolens læremidler. Ved at forbinde læreplaner og læremidler på denne måde får man som lærer et godt grundlag for at forholde sig kritisk til sin egen praksis og udvikle den.

Cirkelmodellen er i udgangspunktet almen, og den kan anvendes både med og uden et eksPLICIT læremiddelfokus. Læremiddeldiskussionen viser sig imidlertid uundgåeligt, når årsplanen skal konkretiseres og undervisningsplanen skal realiseres. Der er derfor indsat nogle begreber i parentes i modellens forskellige faser, begreber, der siger noget om, hvilken status læremidler har undervejs i den bevægelse, som modellen beskriver. Først sker der i forbindelse med omsætningen af *Falles Mål* til egne årsplaner en redidaktisering af de anvendte læremidler, som anskues både i lyset af de fælles mål for faget og ens egne undervisningsmål. Dernæst organiseres disse læremidler i undervisningsplanen og bruges i selve undervisningen. Efter undervisningens gennemførelse er vurderingen af de anvendte læremidler et uomgængeligt element i evalueringen af undervisningen, og man er her i realiteten i gang med at redidaktisere læremidlerne i lyset af brugen af dem.

Skeletter og levende børn på Zoologisk Museum

Årslansskabelon

Årslansskabelonen indeholder en række enkle didaktiske kategorier og spørgsmål, som alle kan og skal differentieres:

- 1 **Mål (og formål):** *Hvad vil jeg med undervisningen i forhold til elevernes dannelse, kundskaber og færdigheder? Hvordan begrundes de mål, jeg sætter for undervisningen?*
 - Mål er et udtryk for, hvad man selv vil med sin undervisning
 - Mål skal være så konkrete, at de kan relateres til det indhold, der arbejdes med
 - Mål skal være målbare, fordi de udgør grundlaget for at evaluere undervisningen
 - Mål skal kunne begrundes i et formål: Hvorfor vil jeg det, jeg vil? Dette skal gerne afspejle både *Fælles Mål* og skolens værdier – og er et anliggende for et fagteam.

- 2 **Indhold:** *Hvilke emner og problemer skal vi arbejde med i løbet af året?*
 - a) Overordnet indhold
 - b) Underordnet indhold
 - c) Specificeret indhold

- 3 **Samarbejde med andre fag:** *Hvordan og hvornår bhv. inddrages og samarbejdes der med andre fag og kolleger?*
 - a) Samtidighed – når fagene arbejder med det samme eller noget sammenligneligt samtidigt
 - b) Sammenhæng – når der på tværs af tid er sammenhænge mellem fag, som lærerne bruger
 - c) Samspil – når fagene spiller aktivt sammen inden for en fælles ramme

- 4 **Aktiviteter:** *Hvad gør eleverne – og hvad gør jeg for at rammesætte og understøtte det, de skal gøre?*
 - a) Input – i form af oplæg og skriftlig instruktion
 - b) Opgaver – forskellige typer af opgaver, som skal løses individuelt, parvis, i grupper eller i fællesskab
 - c) Respons – løbende *feedback* på elevernes delresultater og slutprodukter

- 5 **Differentiering:** *Hvordan sikrer jeg mig, at så mange elever som muligt så vidt muligt bliver stimuleret og udfordret? Hvordan differentierer – og varierer – jeg indhold og aktiviteter i forhold til?*
 - a) De stærke elever
 - b) Mellemløbet
 - c) De svagere elever

- 6 **Forventninger:** *Hvad fordrer denne måde at arbejde med faget på af mig og eleverne – og af hjemmet?*
 - a) Egne forventninger
 - b) Forventninger til eleverne
 - c) Forventninger til forældrene

7 **Evaluering:** *Hvordan vurderer jeg både løbende og ved halvårets/ årets afslutning undervisningen og dens læringsresultater?*

- a) *Fælles Mål* (graden af trinmålsrealisering)
- b) Mine mål (selvevaluering)
- c) Elevernes mål (elevplaner)

8 **Læremidler:** *Hvilke læremidler bruger jeg, og hvad supplerer jeg disse læremidler med for at kunne indfri mine mål, dække mine emner/ kvalificere mine problemer, samarbejde med og inddrage andre fag og organisere min undervisning på faglig forsvarlig og differentieret vis?*

- d) Opgaver – forskellige typer af opgaver, som skal løses individuelt, parvis, i grupper eller i fællesskab
- e) Respons – løbende *feedback* på elevernes delresultater og slutprodukter

Udforskning af spejleffekter på Experimentarium

Afprøvning af massefylden for varm luft

Kapitel 4 • Forholdet mellem årsplaner og elevplaner

Udgangspunktet for at arbejde med elevplaner er:

- at understøtte elevens videre udvikling i arbejdet med faget
- at evaluere eleven formelt ift. trinmål og periodemål

Når man skal udarbejde elevplaner, vil man opdage, at man ikke kan omsætte direkte fra *Fælles Mål*.

Heller ikke *Trinmål* for de enkelte fag kan i denne sammenhæng bruges med større held.

Man er nødt til at tage udgangspunkt i de graduerede trinmål og på samme tid knække trinmålne.

Gradueringen af trinmålene indebærer, at man udpeger det indhold, man konkret arbejder med på et klasstrin samtidig med at man også siger noget om, hvordan man arbejder med det.

Den graduerede trinmålsbeskrivelse indeholder en beskrivelse af progressionen mellem fx 1. og 2. klasstrin i et givent fag. Der er altså, for trinmåls vedkommende, tale om en status over læring ift. klasse, alder, motivation og sidste års læring.

Når man knækker trinmålne, så omsætter man disse til elevsprog. De knækkede trinmål skal besvare spørgsmålene:

- Hvad skal jeg lære?
- Hvordan skal jeg bære mig ad med at lære det?
- Hvad er tegn på, at jeg har lært det?
- Hvorfor skal jeg lære det?

De knækkede trinmål beskriver en bevægelse, men beskrivelsen vil aldrig kunne forstås lineært, snarere som et stillads, hvor bevægelsen kan gå i flere forskellige retninger.

Der er mange måder at komme i mål på!

Eksempel på trinmål efter 3. klasse for faget kristendoms- kundskab, knækket og gradueret

Keld Skovmands model:

Bibelske fortællinger	Trinmål efter 3. klasse (knækket)	Trinmål efter 1. klasse (gradueret)
<p><i>Kende til centrale fortællinger fra Det Gamle og Nye Testamente</i></p> <p>Tale med om indholdet af de bibelske fortællinger</p> <p>Gengive udvalgte bibelske fortællinger på forskellig vis</p>	<p><i>Kende til centrale bibelske fortællinger</i></p> <p>Samtale om fortællingernes indhold</p> <p>Gengive fortællingerne på forskellig vis</p>	<p><i>Fx Skabelsesberetningen og historien om Adam og Eva (1 Mos 1-3), Jesu dåb (Mark 1) og nadverens indstiftelse</i></p> <p>Deltage i klasse- og gruppesamtaler</p> <p>Fx gengive fortællingerne i skrift og tegninger samt i drama</p>
Kristendommens historie	Trinmål efter 3. klasse (knækket)	Trinmål efter 1. klasse (gradueret)
<p><i>Samtale om, hvad kirke og kristendom er</i></p> <p>Samtale om udvalgte grundbegreber i kristendommen</p> <p>Kende til udvalgte symboler og ritualer samt synge og samtale om salmer og sange</p>	<p><i>Samtale om kirke og kristendom</i></p> <p>Samtale om kristne grundbegreber</p> <p>Kende til udvalgte symboler og ritualer samt synge og tale om salmer</p>	<p><i>Fx kristendommens grundlæggelse</i></p> <p>Fx skabelse, synd, frelse(r), Helligånd</p> <p>Fx vand, dåb, nadver, brød og vin</p>
Livsfilosofi og etik	Trinmål efter 3. klasse (knækket)	Trinmål efter 1. klasse (gradueret)
<p><i>Tale med om almene tilværelses-spørgsmål med brug af enkle faglige begreber og med en begyndende bevidsthed om det religiøse sprog</i></p> <p>Samtale om og forholde sig til normer for samvær</p> <p>Give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængigt af deres kultur og religion</p>	<p><i>Udtrykke sig om tilværelses-spørgsmål med enkle faglige og religiøse begreber</i></p> <p>Diskutere forskellige måder at behandle hinanden på</p> <p>Udtrykke sig om forskellige livssyn</p>	<p><i>Fx "Hvem skal vi hjælpe?"</i></p> <p>Fx samtale om, hvordan og hvornår vi hjælper hinanden</p> <p>Fx samtale om opfattelsen af hjælp og synet på godt og ondt inden for kristendommen og islam</p>

Periode- og dannelsesmål

Periodemålene er afledt af lærerens årsplan og er et udtryk for den plan, som læreren bruger som udgangspunkt for sit arbejde i en klasse i en given periode. Man kan også sige, at periodemålene er de graduerede trinmål for en periode. Det er med udgangspunkt i lærerens periodemål, at eleven kan opstille sine læringsmål.

Det begrundede indholdsvalg går altid forud for legitimeringen af planen i *Falles Mål* – og det begrundede indholdsvalg kan ikke udledes af *Falles Mål*. Periodemålene er afledt af lærerens

årsplan og er et udtryk for den plan, som læreren bruger som udgangspunkt for sit arbejde i en klasse i en given periode.

Periodemålene er udgangspunkt for lærerens periodeplan, hvoraf det fremgår, hvornår, hvordan og hvorfor der arbejdes med hvad. Det er vigtigt her at have en systematik, der er ensartet, enkel og overskuelig. Fokus for systematikken er besvarelsen af fem grundlæggende spørgsmål ift. undervisningen.

- hvornår?
- hvad?
- hvorfor?
- hvordan?
- – og hvad så?

Hvis sådan en systematik skal have informationsværdi, kræver det at periodemålet indledes med en kort præsentation, hvor man forklarer, hvad man vil med sit forløb.

Det begrundede indholdsvalg går altid forud for legitimeringen af planen i *Fælles Mål* – og det begrundede indholdsvalg kan ikke udledes af *Fælles Mål*. Periodemålene er afledt af lærerens årsplan og er et udtryk for den plan, som læreren bruger som udgangspunkt for sit arbejde i en klasse i en given periode.

Dannelsesmål indgår ikke som sidste led i arbejdet med mål, hvad placeringen her kunne lede tanken til at tro. Dannelsesmålene er altid en del af såvel fagbeskrivelse som trinbeskrivelse, idet vi jo ikke underviser til/ kvalificerer til ”ingenting”. Derfor skal man tænke dannelse med i al planlægning, og stille sig selv spørgsmålene:

Hvorledes kan jeg arbejde med:

- Nysgerrig udvikling
- Anerkendende dialog
- Tolerante fællesskaber

Hvad kan jeg opfatte som tegn på, at vi har arbejdet ’ nysgerrigt udviklende’, med en anerkendende dialog og i et tolerant fællesskab?

Dannelsesmålene bør både have et abstrakt mindre målbart element og et konkret målbart:

- når eleverne arbejder nysgerrigt udviklende i dansk grammatik, så ser jeg...
- ved nysgerrig udvikling ift. tegnsætning og ledanalyse i dansk på 5. klassetrin, forstår jeg ...

Der findes mange måder at lære på. Valget afhænger dels af mål og metode, men det afhænger også af refleksioner ift. hvorledes enkeltindividet skal kunne gebærde sig sammen med andre i en læringsituation og hvilken selvindsigt den enkelte elev og lærer har ift. læring og undervisning.

Elevers læringsmål

Elevers individuelle læringsmål afviger fra periodemålene, fordi elevers egne læringsmål afhænger af elevers nærmeste udviklingszone, dvs. at de individuelle mål tager afsæt i eleven.

Det betyder, at de individuelle elevmål skal indeholde rum for valg af forskellig arbejdsform, der afsluttes med et produkt. Produktet er det objektive grundlag for lærerens evaluering, og det er ligeledes en del af grundlaget for elevers egen evaluering.

Læreren har med baggrund i sine opstillede periodemål omsat dette til realistiske, letforståelige og opnåelige periodemål for klassen. Det er vigtigt, at målene, som klassen præsenteres for, udtrykker en positiv forventning til det kommende arbejde.

Elevers individuelle læringsmål skal besvare følgende spørgsmål:

- Hvad skal eleven nå i en periode?
- Hvordan – og ved hjælp af hvilke midler?
- Hvad er tegn på, at målene er opfyldt?
- Hvor er eleven på vej hen?

Det er vigtigt, at målene er konkrete og beskriver, hvorledes eleverne kan måle, at de har nået målene:

- Vi skal lære at arbejde med X, fordi:

Her angives fem gode grunde til at arbejde med faget og emnet. Disse begrundelser kan vælges sammen med eleverne. I begrundelserne skal indgå faget og eleven ift. samfundet og en procesundersøgelse:

- Hvad fandt vi ud af undervejs?

I klassens mål skal der også være et svar på nytteværdien af det faglige arbejde:

- Hvad kan min viden nu bruges til?

Når periodemålene introduceres af læreren, arbejder eleverne med at sætte deres egne individuelle læringsmål for en given periode.

Eleven kan kun sætte sine egne læringsmål, hvis læreren har forklaret og afgrænset periodens fagmål før arbejdet begynder.

Hensigten med dette er, at eleven har konkret fokus på sit eget potentiale og dermed også udvikler metakognitive strategier.

Klassens periodemål kan evt. hænges op i klassen.

Evaluering

Formålet med evaluering er at vejlede den enkelte elev og starte den videre planlægning af undervisningens indhold og dokumentation.

Man skelner mellem en summativ og en formativ evalueringsform.

Summativ evaluering

Her er blikket rettet bagud. Den summative evaluering kræver en systematik, en opsamling af det evaluerede, også fra tidligere år.

Den summative evaluering er lærerens værktøj.

Formålet med den summative evaluering er dels at tilrettelægge den videre undervisning med baggrund i de opnåede resultater, dels at forholde disse resultater til den overordnede ramme for trin og fag som dokumentation. Et eksempel på en summativ evaluering er de nationale test.

Teamet udarbejder i fællesskab et opsamlingsark, der kan anvendes til den summative evaluering, og de beslutter derefter, hvornår der skal evalueres summativt i løbet af et skoleår.

Den summative evaluering dokumenterer progressionen i elevens læring.

Den enkelte lærer opbevarer opsamlingsark, tests samt andet materiale til brug for dokumentationen for eksempel i forbindelse med skole- hjem samtalen (*Se fx bilag 3*).

Elevplan

Elevplanen kan betragtes som et formativt elev- evalueringværktøj.

Elevplanen er tredelt (*Se bilag 4*):

- **Elevens samlemappe** til alle skriftlige arbejder
- **Elevens portfolio**: en mappe der er systematisk opbygget ift. dokumentation for progression, hvor eleven vælger det/ de bedste arbejder ud fra hver periode og sætter dem i portfolioen med en begrundelse for valget. Man kunne forestille sig, at det konkret kunne være en ”adgangsbillet” hvorpå valget er motiveret af eleven. Denne motivering sker naturligvis ift. de opstillede mål, elevens læringsmål, der ligeledes opbevares i portfolioen.
- **Lærers mappe**, hvori elevernes læringsmål opbevares, evt. en procesbeskrivelse af undervisningen samt opsamlingsark og tests til brug for den summative evaluering.

(*Ulla Sjørup, Dafolo*).

Udover at være et metareflexivt redskab for eleven, fungerer elevplanen også som et dialogværktøj mellem skole og hjem.

Elevplanen fungerer som understøtning i form af et produkt og som en objektiv forankring, som gør det muligt at tale om undervisningens ’det’:

- Hvordan ser jeg barnet? Hvordan møder barnet undervisningen?
- Årsplan
- Periodeplan
- Elevplan og elevens mål
- Nærmeste udviklingszone
- Det, der er lavet i den forløbne periode
- Hvad skal jeg(læreren) gøre?
- Hvad skal eleven gøre?
- Hvad kan forældrene gøre?
- Mål og aftaler for den kommende periode

Evalueringkulturen på Byens Skole følges således af elevplanen.

Formativ evaluering

Når man evaluerer formativt, rettes blikket fremad.

Formålet med den formative evaluering er at udvikle elevens evne til at reflektere metakognitivt dvs. reflektere over egen læring/ læringsprofil, progression og næste udviklingszone - hvor er jeg på vej hen? Hvor kan eleven selv arbejde med det faglige stof? Hvorledes kan eleven arbejde med det faglige stof med hjælp fra læreren?

For lærerens vedkommende er formålet med den formative evaluering løbende at kunne tilpasse undervisningen til klassen og eleven. Den formative evaluering foregår parallelt med undervisningen som en dialektisk proces. Ofte har den form af den processuelle beskrivelse,

som læreren gør sig efter endt undervisning ift. hvad der lykkedes, og hvad der ikke lykkedes så godt.

Den formative evalueringsproces lægger op til, at evaluering sker parallelt med undervisningen, og det vigtige er at være opmærksom på, at ikke alle elevarbejder skal evalueres, det vil give læreren en enorm viden om hver enkelt elev, som det vil være vanskeligt at bruge relevant, hvorfor en sådan proces ofte afgår ved døden ganske hurtigt. Det er nødvendigt at lægge en plan for, hvornår man evaluerer, samt hvilke arbejder der skal indgå i evalueringen.

Hvis man evaluerer på baggrund af en evalueringsplan, så vil man opdage, at evalueringen er tiden, man bruger, værd.

Bilag 1: Fagbeskrivelseskabelon

1 Udlægningen af fagets formål

2 Faget og skolens værdier

3 Fagets rolle i forhold til skolens øvrige fag/fagområder

4 Den overordnede progression i arbejdet med faget

Bilag 2: **Trinbeskrivelseskabelon A**

1 Udlægningen af trinmålene
2 Trinnet og skolens værdier
3 Samarbejde med skolens øvrige fag/fagområder
4 Arbejdet på mellemtrinnet set i relation til undervisningen i indskolingen og i overbygningen

Bilag 2: Trinbeskrivelseskabelon B

1 Udlægningen af trin- og slutmål

2 Trinnet og skolens værdier

3 Samarbejde med skolens øvrige fag/fagområder

4 Arbejdet i overbygningen set i relation til undervisningen på mellemtrinnet

Bilag 3: MT-opsamlingsark for dansk

Klasse
Dato
Skoleår

Klasselærer:

Dansk læsning

Oplæsning	Usikker/ på vej/ sikker
Niveau i frilæsningsbøger	Lette, mellemsvære, svære
Læsehastighed	Langsom / normal / hurtig / for hurtig
Opslag i ordbog og leksikon	Kan ikke / kan
Kan referere en læst tekst	Kan ikke / svært / delvis / godt
Gennemfører aftalt læsning	Aldrig / nogle gange / fint
Går på biblioteket	Aldrig / nogle gange / fint

Dansk skriftligt

Kan lave indledning, handling + afslutning	Udvikling: Fokus:
Får gode ideer til opgaver	Aldrig / nogle gange / altid
Tekstmængde	For lidt, tilpas / for meget
Overholder genre og tid	
Variert sprog	Sjældent / godt på vej / godt
Stavning	Svag, rimelig, god, meget god
Tegnsætning	Punktum, spørgsmålstegn, anførselstegn, udråbstegn, komma
SOS: Store og små bogstaver	Blander SOS, efter punktum, ved egennavne
Håndskrift	Svag, rimelig, begyndende sammenbunden, altid sammenbunden
Computer (efter 5. klasse)	God skrift, dobbelt linjeafstand, pæn layout, aflevere på mail
Afleverer til tiden	Altid / Som regel
Udvalgte fokuspunkter 1/2 år	

Mundtlig dansk

Deltagelse	Aldrig / sjældent / nogle gange / Ofte
Formuleringsevne	Svag / begyndende / god / meget god
Aktiv lytning	Svag / begyndende / god / meget god
Klar og tydelig tale	Klar og tydelig stemme

Bilag 4: MT-opsamlingsark for dansk
Elevplan, eksempel

DATA		
<i>Hvis du udfylder dokumentet på pc, så brug insert-knappen i alle rubrikker</i>		
Navn	Klasse	Klasselærer
MINE STYRKER OG INTERESSER I SKOLEN		

ELEVENS ARK	
Mine læringsmål	Periode
Målet for faget dansk	Målene for denne periodes undervisning er, at jeg arbejder frem mod at: Ex. <ol style="list-style-type: none"> 1. Tale sikkert og varieret 2. Lytte aktivt 3. Læse sikkert og med passende hastighed 4. Fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af understregning, mind map, referat, resume og notater. 5. Bruge nyt afsnit og sætte tegn i egne tekster 6. Designe egne tekster, så de bliver indbydende
Elevens mål, dansk	Egne læringsmål for denne periode er:
Hvad kan jeg nu?	
Hvad vil jeg?	
Hvordan når jeg dette?	
Hvordan kan jeg se, at det er lykkedes?	
Hvad skal det bruges til?	
Hvad kan jeg allerede delvist?	
Hvad er mit næste skridt?	

LÆRERENS ARK • DANSK	
Periodens læringsmål	Periode
Målet for faget dansk	<p>Målene for denne periodes undervisning er, at jeg arbejder frem mod at:</p> <p><i>Ex.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Tale sikkert og varieret</i> 2. <i>Lytte aktivt</i> 3. <i>Læse sikkert og med passende hastighed</i> 4. <i>Fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af understregning, mind map, referat, resume og notater.</i> 5. <i>Bruge nyt afsnit og sætte tegn i egne tekster</i> 6. <i>Design egnede tekster, så de bliver indbydende</i>
Status på elevens egne faglige læringsmål	
Vurderingen ses i forhold til klassens mål for fagligt indhold og valgte arbejdsmetoder	
Vurdering i forhold til mål, der blev skrevet ind og prioriteret i den forudgående elevplan	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvordan ser jeg barnet/ hvordan møder barnet undervisningen 2. Periodeplan 3. Elevplan og læringsmål 4. Nærmeste udviklingszone 5. Det, der er arbejdet med i den forløbne periode samt resultatet. 6. Hvad skal jeg(læreren) gøre? 7. Hvad skal eleven gøre? 8. Hvad skal forældrene gøre? 9. Mål og aftaler for den kommende periode

Bilag 5: Eksempel på aktuel elevplan på MT

Elevplan for "Børge"

Klasse 6. X
Dato Marts/april 2010
Skoleår 2010/11

Klasselærer Ole Morten Nygård

Dansk læsning

Læsehastighed	☐ Langsom / ☐ normal / ☒ Hurtig / ☐ for hurtig
Læsehastighed udvikling (enheder per minut)	☐ Tilbagegang / ☐ Samme niveau / ☒ Fremgang 1000-1400 enh. per minut
Læseniveau v. frilæsning	☐ Lette / ☒ Mellemsvære / ☐ Svære
Kan referere en læst tekst	☐ Kan ikke / ☐ Svært / ☐ Delvis / ☐ Rimeligt / ☒ Godt
Gennemfører aftalt læsning	☐ Aldrig / ☐ Nogle gange / ☒ Fint (Altid)

Dansk skriftligt

Kan lave indledning, handling + afslutning	Udvikling: Børge har haft en stor udvikling i sine skriftlige produkter. Han afleverer altid opgaver til den bedste karakter, kan lave interview, skrive essay, skrive fiktive historier osv. Hans opgaver er altid personlige, gen-nemarbejdede og afsluttede ordentligt.
Får gode ideer til opgaver	☐ Aldrig / ☐ Nogle gange / ☒ Altid
Tekstmængde	☐ For lidt / ☒ Tilpas / ☐ for meget • <i>Altid meget flot tekstmængde</i>
Overholder genre og tid	☐ Aldrig / ☐ nogle gange / ☒ Altid
Varieret sprog	☐ Sjældent / ☐ godt på vej / ☐ godt / ☒ Meget godt
Stavning	☐ Dårlig / ☐ Svag / ☐ Rimelig / ☐ God / ☒ Meget god
Tegnsætning	☒ Punktum / ☒ Spørgsmålstegn / ☒ Anførselstegn / ☒ Komma (<i>næsten perfekt nu</i>)
SOS: Store og små bogstaver	☐ Blander SOS / ☒ Har SOS efter punktum / ☒ Har SOS ved start / ☒ Har SOS ved egennavne
Håndskrift	☐ Svag / ☐ Rimelig, ☐ Begyndende sammenbunden / ☐ Kan sammenbunden godt / ☒ Altid sammenbunden
Håndskriftsudvikling	<i>Børge havde tidligt en flot sammenbunden håndskrift, og de sidste afrun-dinger af den har han gennemført flot. Hans skrift er nu personlig, selv-stændig og tydelig at læse for alle, og han har stor skrivehastighed.</i>
Computer (efter 5. klasse)	☒ God typografi / ☒ 1½ linje afstand / ☒ Pæn layout (<i>altid</i>) / ☒ kan aflevere på mail
Afleverer til tiden	☐ Aldrig / ☐ Sjældent / ☐ Som regel / ☒ Altid
Udvalgte fokuspunkter ½ år	

Mundtlig dansk

Deltagelse	☐ Aldrig / ☐ Sjældent / ☐ Nogle gange / ☒ Ofte
Formuleringsevne	☐ Svag / ☐ Begyndende / ☐ God / ☒ Meget god
Stiller spørgsmål i timerne	☐ Aldrig / ☐ Sjældent / ☒ Nogle gange / ☐ Ofte
Klar og tydelig tale	☐ Dårlig / ☐ Svag / ☐ Godt på vej / ☒ God udtale

Social

Børge er stadig på hjemmebane i klassen, har det fint med at Kristoffer er kommet ind i klassen (som han hjalp flot ind), og han kan sagtens klare at andre drenge har andre interesser end han har. Han spiller fodbold godt i frikvartererne og er god til at deltage i debatterne på klassemødet. Han kan samarbejde med mange og er ikke bange for udfordringer.

Grundstemning: Tryk og harmonisk

Projekt opgaven "Fred/ufred"

"Oprøret i Egypten" sammen med Sulejman.

Meget god opgave • Meget godt powerpointshow • God og interessant fremlæggelse

Lektier

Afleverer til tiden og husker sine lektier altid. Er meget selvhjulpen nu.

Matematik

Grammatikprøve 6: Meget tilfredsstillende (C9). Børge har haft et enormt spring i sin udvikling indenfor matematikken. Man skal blot forklare ham opgave én gang, og så er han selvhjulpen. Han spørger godt i timerne, men fjoller for meget for tiden med Karl Georg.

Stine Pedersen

Engelsk

Børge er dygtig i engelsk, men du skal holde det ved lige ved at deltage mere aktivt i timerne og koncentrere dig om opgaverne. Du kan sagtens!

Mette Marie Hemmingsen

Idræt

Børge er god til idræt og arbejder igennem, men har for mange gange hvor han ikke bader efter gymnastikken. Hvordan kan hjemmet hjælpe med at han har gymnastiktøj med hver gang?

Henrik Dragsbæk

Fra skole-hjem-samtalen

Tilstede: Børge, Merete og Jørgen + Ole Morten og Stine

Emner vi talte om:

- Daglig læsning: Lige nu Robinson Crusoe (skal i fast rytme igen)
- Motion (foden): Familien skal på Riget for at se på Børges vækst. Foden er ikke et resultat af et vægtproblem, men for korte sener
- Deltagelse i timerne / spil på bordet / drille de andre
- Madpakke med i skole: Børge prøver at holde vægten. Får ikke spist nok til frokost.
- Alkohol som muligt punkt på et forældremøde

Elevens fokuspunkter

Se ovenfor

Aftaler

OM laver lektieplan til rejse til Sydafrika

MM giver forslag til relevante læsebøger på engelske